

**‘INVLOEDRIJKSTE MAN VAN HET LAND’
IN OPSpraak**

Frank Robben,
de spin in het web
van volksgezondheid,
praat voor het eerst

Blz. 10-12

FOTO: KRISTOF VANDINO

VOLKSGEZONDHEID

Frank Robben, in opspraak geraakte topman in coronastrijd, geeft eerste interview

“Zoals Dehaene zei: je moet weten hoe ver je te ver kunt gaan”

Frank Robben, spin in het web van volksgezondheid en sociale zaken, moet het gaan uitleggen in het parlement. Robben geldt al sinds jaren als de machtigste man in de gezondheidssector. Hij stuurt de digitale activiteiten aan van Sociale Zaken en Volksgezondheid – “We beheren 17 miljard transacties per jaar” – en hij startte ook het contactonderzoek op. Nu rijzen er vragen over belangenvermenging en zijn tirannieke aanpak. “Maar zou ik dit al dertig jaar kunnen doen als ik dingen deed die niet kunnen?” Een eerste groot interview met iemand die onbekend is, maar die we eigenlijk al lang hadden moeten kennen.

Op 24 juni besliste de Kamercommissie Volksgezondheid om Frank Robben uit te nodigen om op al hun vragen te antwoorden op een hoorzitting. Die vindt plaats op dinsdag 7 juli, in aanwezigheid van de ministers Maggie De Block en Philippe De Backer. De PS en Ecolo hadden om de hoorzitting gevraagd na een artikel in het Franstalige blad *Wilfried*. Het schetst een alarmerend beeld van de ‘Belgian Big Brother’, met quotes zoals deze van viroloog Emmanuel André (KU Leuven): “Een totalitaire, buitengewoon machtige man die capabel is om in zijn eentje een regering te laten vallen”. En: “Hij heeft een monopolie op de gezondheidsdata. Straks zijn we allemaal gevangen in zijn web.”

Frank Robben is 59 jaar, begon als twintiger als adviseur voor Jean-Luc Dehaene en Wilfried Martens in IT-oplossingen, richtte in 1991 de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid op (waarin de sociale gegevens van alle Belgen worden uitgewisseld), bedacht de SIS-kaart, maakte de ouderwetse kleeftbriefjes overbodig, maakte voor toenmalig premier Guy Verhofstadt een e-governmentplan op en werkte in 2007 voor minister van volksgezondheid Laurette Onkelinx het platform e-health uit, voor de uitwisseling van de medische gegevens van alle Belgen.

Rechter en partij

Op zijn eigen website noemt Robben zich “de drijvende kracht achter de informatisering van de Belgische sociale sector”. Zijn meest opmerkelijke verwezenlijking is misschien wel de vzw Smals, waarmee hij in 2004 de overheid te hulp schoot in de concurrentie met de privé om informatici aan te trekken. Vandaag werken er 1.700 mensen, die overheden en instellingen als de RVA technisch doen draaien.

Merkwaardig is nog dat Robben ook lid is van de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA), die waakt over de privacy van de bur-

Frank Robben

Topman Smals

“Ik leid Smals, e-health en de kruispuntbank, maar ze worden beheerd door de aandeelhouders in de raden van bestuur. Ik rapporteer al dertig jaar aan hen. Ik doe geen dingen die niet kunnen, dat zou niet pakken.”

ger. Robben is hier dus rechter en partij, wat volgens door *Wilfried* aangehaalde bronnen onwettig is. In *De Standaard* zei Willem Debeuckelaere, ex-voorzitter van de privacywaakhond, dat Frank Robben volgens hem inderdaad in te veel bestuursorganen zit: “Ook wij moesten op tijd zeggen: ‘Frank, hier kan je nu echt niet meestemmen.’” Debeuckelaere bewondert wat Robben gedaan heeft voor de privacy, maar hij wijst ook op een teer punt dat in getuigenissen vaak terugkomt: “Hij wil wel iets bereiken en raast dan als een stier door.”

Contactonderzoek

Het zal niet verbazen dat de federale overheid aan Frank Robben dacht toen het contactonderzoek snel op poten moest worden gezet, handmatig, met mensen aan de telefoon, en via een app. Ook van zo’n app, die voor september gepland is, maakte hij onmiddellijk geheel zijn dossier, zo getuigen verschillende ondernemers die zelf al apps aan het ontwikkelen waren. Bij de ene ondernemer liet Robben weten dat ze moesten stoppen met hun product aan te prijzen of hij zou het afkraken in de pers, bij een andere nam hij contact op met een van de meewerkende wetenschappers om hen aan te manen om te stoppen, een derde kreeg na een korte vergadering op het kabinet van minister Philippe De Backer een communicatiestop opgelegd. Frank Robben zat mee aan tafel.

Voor Vlaanderen heeft minister Wouter Beke de leiding over het contactonderzoek intussen toegevoegd aan topambtenaar Karine Moykens (uit Herselt), secretaris-generaal bij het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. En raad eens? Jawel, Karine Moykens zit in de raad van bestuur van Smals.

Charmante bullebak

Een insider getuigt hoe Robben charmant kan zijn, maar ook kan schelden en tekeergaan als een bullebak. “Het moet zijn keuze zijn en niets anders. Hij staat niet open voor andere ontwikkelingen in de markt. En je merkt aan alles dat hij veel touwtjes in handen heeft. Hij praat over Sciensano alsof hij het daar ook voor het zeggen heeft. Hij verwijst alternatieven voor zijn voorkeur heel snel naar de prullenmand als ‘onveilig’ of ‘niet betrouwbaar’.”

Het is niet dat iemand hem onbe-

kwaam noemt, integendeel, en niemand verdenkt hem ervan uit te zijn op rechtstreeks persoonlijk gewin. “Maar hij zorgt met Smals voor oneerlijke concurrentie”, zegt een insider. “Ze zijn niet btw-plichtig en kunnen dus hetzelfde werk direct al 21% goedkoper doen dan bedrijven. Als ik dat vertel aan partners uit het buitenland vallen die van hun stoel.” Als de overheid lastenboeken opstelt, is Robben nooit ver weg, maar hij staat ook aan de andere kant. “Hij zit hoe dan ook altijd in een centrale positie, je kunt niet om hem heen, zijn naam valt altijd weer bij overheidsbestedingen in de sector; noem het een vorm van monopolisering,” aldus de insider.

Op 7 juli zullen de parlementsleden Robben over een en ander aan de tand voelen. Eerst zijn wij aan de beurt.

U draagt verschillende petjes, dat leidt onvermijdelijk tot belangenvermenging, zo zegt Ecolo.

Frank Robben: “Smals is een vereniging die alleen voor overheidsinstellingen werkt, de RSZ (rijksdienst sociale zekerheid), het Riziv, de RVA.... Smals zorgt voor één gemeenschappelijke IT-dienst, zodat iedereen dezelfde systemen en capaciteit deelt. De RSZ zit met een piek als bedrijven hun driemaandelijke aangifte doen, daarbuiten draaien hun computers op 20%. Waarom zou je die dan niet gebruiken voor pakweg de kinderbijslag? Met zo’n gemeenschappelijke ‘cloud’ sparen we vele miljoenen uit.”

Dat is toch iets dat de overheid zelf zou moeten doen?

Wel, waarom een private vzw? Omdat we anders niet aan voldoende goede informatie gera-ken. Die kiezen vaak liever voor de privé dan voor het ambtenarenstatuut. Bij de overheid moeten ze ook examens afleggen en krijgen ze niet dezelfde voorwaarden. Ten tweede is het niet evident om diensten en ministeries zo goed te laten samenwerken: als het ene ministerie een dienst levert aan het andere, dan krijgen ze daar niks voor. Als ervoor betaald wordt, gaat dat naar de schatkist, niet naar het ministerie. Hoe kom je dan tot zo’n eenvormig, gemeenschappelijk systeem? Vergelijk de informatiseringsgraad bij ons maar eens met die van andere overheidssectoren.

Met die van justitie bijvoorbeeld, dat schijnt niet fameus te zijn.

Dat zegt u.

U bent ook al gepolst om daar te helpen.

Minister Geens heeft mij eens gevraagd om er uit te gaan leggen hoe ons e-health-platform werkt, hoe wij het gedaan kregen dat de meer dan 600.000 artsen, specialisten en apothekers meewerken. Op volksgezondheid en sociale zaken samen hebben we vorig jaar 17 miljard transacties van gegevens gedaan. Onze 1.700 informatici ondersteunen de meer dan 60.000 personeelsleden bij al hun diensten. Waarom zou zo iets bij andere overheidsdiensten niet kunnen?

Privé-ondernemers klagen over oneerlijke concurrentie.

Smals kan niet meedoen aan openbare aanbestedingen. Als wij een dienst niet kunnen leveren met onze mensen of competenties, dan doen we een beroep op de privémarkt, via een openbare aanbesteding. Maar Smals mag niet werken voor niet-leden, buiten de overheid.

Maar projecten die jullie doen, zouden privéfirma’s ook kunnen doen.

Je moet het zien als een overheids-vzw, zoals de Vlaamse dienst voor kankeropsporing.

In het buitenland bestaat zo’n externe IT-overheidsdienst niet.

In het buitenland hebben ze ook geen kruispuntbank. Ik wil niet arrogant doen, maar wij winnen daar internationaal prijzen mee. Als we iets goed aanpakken, moet je toch niet aanvoeren dat ze dat in het buitenland niet doen? Heeft u liever dat een persoon met een beperking vijftien keer opnieuw dezelfde gegevens moet invullen op een formulier als hij een sociaal tarief wil voor iets? Via de kruispuntbank geven de diensten die informatie aan mekaar door.

Het wordt ook voor controles gebruikt. Of een betrapte zwartwerker misschien een uitkering krijgt.

Ja, dat kan de RVA opvragen. Dat lijkt mij maar normaal. En via e-health kan een specialist in het dossier van uw huisdokter zien dat u allergisch bent voor een medicament. Als je zulke systemen door de overheid laat beheren, heb je te weinig aansturende

kracht, te weinig technische competentie. Je kunt wel aanbestedingen doen, maar je moet ook weten wat je precies wil. Als 220.000 ondernemingen hun aangiften doen, kan dat vandaag helemaal elektronisch, vanuit hun eigen personeelsadministratie. Je hebt goede systemen en goede mensen nodig om dat te ondersteunen.

Komt er zo niet te veel macht bij één persoon, uzelf?

Ik heb Smals, e-health en de kruispuntbank opgericht en ik leid ze, maar ze worden beheerd door de stakeholders in de raden van bestuur: de werkgevers, vakbonden, overheidsinstellingen, artsen, apothekers... De gegevens die wij uitwisselen, dat zijn die van hen, zij beslissen daar ook over. Ik doe dit al dertig jaar. Ik rapporteer al dertig jaar aan hen. Ik doe geen dingen die niet kunnen, dat zou niet pakken. De kruispuntbank beheert ook niet de data zelf, alleen de veilige uitwisseling voor zover die nuttig is. Ik verdien trouwens geen euro extra aan e-health.

Volgens de website cumuleo hebt u voor zes bezoldigde mandaten inderdaad een geplafondeerde vergoeding van 180.000 euro. Volgens het blad Wilfried verdient u zo’n 500.000 euro per jaar, “zo veel als de CEO van Proximus of de gouverneur van de nationale bank”.

Wat *Wilfried* schrijft, klopt absoluut niet. Het is geen geheim wat ik verdien.

Een andere aantijging is dat u te veel in de pap te brokken hebt over bescherming van de privacy. U bent lid van de Gegevensbeschermingsautoriteit, die juist waakt over oplossingen als de kruispuntbank of e-health.

Ik heb rechten en informatica gestudeerd. Vanaf het begin, voor Jean-Luc Dehaene, toen nog minister van Sociale Zaken, heb ik geijverd voor de oprichting van een onafhankelijk orgaan voor de privacybescherming. Zo is het informatieveiligheidscomité opgericht. Als iedereen die werkloos was voor corona een premie kreeg, dan zag dat comité erop toe dat daarvoor de juiste gegevens bij de juiste diensten werden bezorgd.

En als de Gegevensbeschermingsautoriteit, ook de privacywaakhond genoemd, zich over sociale of medische dossiers buigt?

Dan ga ik even naar buiten, dat is evident. Er zitten daar zes mensen bij die maandelijks samenkomen voor adviezen aan de overheid. Als dat over fiscaliteit of justitie gaat, kan mijn expertise

Lees verder op blz.12

Frank Robben geldt al jaren als de machtigste man in de gezondheidssector. Nu rijzen er vragen over belangenvermenging en zijn tirannieke aanpak. FOTO'S KRISTOF VADINO

Deze toppolitici
riepen zijn hulp in

Jean-Luc Dehaene. FOTO PHOTO NEWS

Wilfried Martens. FOTO PHOTO NEWS

Guy Verhofstadt. FOTO PHOTO NEWS

Laurette Onkelinx. FOTO BELGA

Maggie De Block. FOTO BELGA

Philippe De Backer. FOTO BELGA

Vervolg blz.10-11

helpen, als het over sociale zaken gaat, doe ik even niet mee. Zo vermijd ik het belangenconflict. Er is geen onverenigbaarheid tussen mijn functies.

Ecolo-parlements­lid Muriel Ger­kens vergelijkt u met de Noord-Ko­reaanse dictator Kim Jong-Un, zo­als u de gegevens van alle Belgen in uw handen hebt.

Dat laat ik voor haar rekening. Ik ben er trots op dat we zoveel mil­joenen uitsparen met onze syste­men en dat we de burgers en be­drijven zoveel gebruiksgemak bieden. We controleren de infor­matie-uitwisselingen nauwgezet. Alleen die arts of kinesist of apo­theker waar u naartoe gaat, krijgt inzage.

U hebt naar verluidt een nogal ti­rannieke stijl.

Tja, u hebt mij nu toch al een uur bezig gehoord? Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is. Ik ben ie­mand... Laat mij een simpel an­woord geven: kijk eens hoe lang mijn directe medewerkers, dat zijn er een stuk of twintig, al met mij samenwerken, hoe groot het verloop is.

Dat zal dus klein zijn.

Zo goed als niemand is ooit op­gestapt. Als ik boos word, is dat meestal uit frustratie. Neem het contact tracen. Ik kreeg 2,5 week om dat op poten te zetten. Ik vraag dus hoe lang iemand na een hoog-risicocontact in quaran­tai­ne zou moeten blijven. Eén week? Twee weken? Ik krijg daar maar geen helder antwoord op. Maar ik moet wel opleveren, zorgen voor de elektronische certificaten. Dan kan ik even mijn geduld verliezen.

Mochten ondernemers van u niet doorgaan met het ontwikkelen van apps?

(zucht) Kijk, er is een werkgroep

‘data and technology against co­rona’, met mensen van de minis­ters De Block en De Backer, van de privacycommissie, de diensten van Volksgezondheid, Sciensano en ikzelf. Er waren veel ideeën voor apps. De tracking apps gaan bij een besmetting na met wie de persoon contacten heeft gehad en ze zijn pas effectief als veel men­sen ze gebruiken. Ze kunnen wer­ken met gps-technologie, om uw locatie permanent te volgen, of via bluetooth.

De draadloze verbinding bijvoor­beeld tussen twee smartphones.

Ja, elke gsm stuurt altijd signa­len uit. Je kunt dat gecentrali­seerd registreren – als ik in uw buurt komt, wordt dat ‘contact’ opgeslagen in een centrale data­bank – of gedecentraliseerd. Dan wordt het contact alleen bewaard op mijn en uw smartphone. Pas als ik ziek word, kan ik de toe­stemming geven om mijn contac­ten naar een centrale server te sturen, zonder naam, alleen een code die verwijst naar uw smart­phone, zodat u dan een bericht krijgt dat u moet oppassen.

Wat heeft dat met die ondernemers te maken?

Wacht even. In Frankrijk werken ze met gecentraliseerde opslag, maar de mensen vertrouwen dat niet. Maar 3% werkt mee en daar heb je dan niks aan. In Duitsland werken ze met de zogenaamde DP3T-technologie voor gedecen­traliseerde opslag en dat lukt wel. In België hebben wij ook voor die technologie gekozen. We streven naar één app, op basis van dit concept, die het vertrouwen van de bevolking kan krijgen. Dat is het verhaal dat ik heb verteld aan alle firma’s die mij gebeld heb­ben.

Zij zeggen dat u hen contacteerde.

Maar nee, in dat hele proces van besluitvorming hebben firma’s met mij contact opgenomen. Ik

wilde niets tegenhouden. Ik heb wel aan mensen die met gps-trac­king bezig waren, ook per mail, laten weten dat je dat alleen kunt doen als je het uitdrukkelijk ak­koord van de burger hebt volgens de GDPR-wetgeving. Het punt is dat we maar één kans hebben: als mensen het systeem niet vertrou­wen, is de kans voorbij. Iedereen was het hier vrij snel over eens, ook Europees is er een voorkeur voor DP3T. Noorwegen had een gps-app, die zijn ermee gestopt. In Duitsland zijn er wel al 12 mil­joen mensen die de app gebrui­ken.

Is het effectief?

Dat is nog te vroeg om te zeggen. Het aantal besmettingen ligt er ook heel laag.

Goed, maar moeten ondernemers

en wetenschappers daarom bruusk afgeblokt worden?

We hebben allemaal hetzelfde signaal gegeven, niet alleen ik, ook de kabinetten van De Block en De Backer. Intussen is het con­tactonderzoek toegewezen aan de deelstaten, die wel gaan sa­menwerken om tot één app te ko­men. Vlaanderen heeft dat formeel al toegezegd. En de gecen­traliseerde server blijft bij Sciensano. Het zou anders heel ingewikkeld worden, met aparte servers voor Vlaanderen, Wallo­nië en Brussel. Er is trouwens geen enkel land dat meer dan één app voorziet. Ik kan aannemen dat een aantal bedrijven op hun honger blijven. Alleen voor de tracking apps zaten we aan een stuk of twintig kandidaten. Maar je mag dat niet gaan versnippe­ren. Er waren zo’n vijf voorstellen

op basis van locatie of gps-trac­king, en maar een paar volgens DP3T.

Er was ook veel kritiek op de moei­zame start van het contactonder­zoek.

Wij hebben dat van niks opge­bouwd in twee weken tijd. Er was geen software, er waren geen scripts (vragen die gesteld moeten worden, red.), geen tools voor huisartsen en labo’s, er was niets. Het pijnlijke aan de kritiek is voor mij dat je zo het vertrouwen van de mensen ondermijnt: het is zo al raar om ineens door iemand ge­beld te worden die vraagt naar je contacten.

Voor­aal aan Franstalige kant roepen sommigen moord en brand over de schendingen van de privacy.

Ik ben twee uur gaan praten met de franstalige Liga voor Mensen­rechten. Dan vragen ze waarom het nodig is dat we werken met de unieke identificatienummers van de sociale zekerheid. Maar hoe kun je anders snel en met zeker­heid de gegevens uitwisselen van personen tussen artsen, labo’s en contact tracers? We geraakten via de huisartsen ook maar aan de helft van de telefoonnummers van contacten. Dus hebben we de ziekenfondsen erbij gehaald, die bijna 90% van de telefoonnum­mers van hun leden hebben. Maar dan moet je mensen wel foutloos kunnen identificeren. Al die ge­gevens worden trouwens gewist na zestig dagen. Ik wil het debat al­tijd aangaan, hoor. Ook over de app en privacy. Jean-Luc Dehaene zei eens: ‘Frank, ge moet weten hoe ver dat ge te ver kunt gaan, maar ge moet zien dat er een draagvlak blijft.’ Maar kom alstub­lieft met inhoudelijke argumen­ten, schiet niet op personen. Het gaat hier om de gezondheid van mensen.

**DIRK HENDRIKX
GUY VAN NIEUWENHUYSEN**